

ARCHEOLOGIENOTA

WAASMUNSTER – KORTE HEESDONKSTRAAT 2017

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

OPDRACHTGEVER

Bostoën, Koninginnelaan 2 bus 3, 9031 Drongen

PROJECT

Waasmunster – Korte Heesdonkstraat 2017

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2017C251

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Erfpunt - cel Beheer

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/archeologischdienstwaasland>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

Aan de Korte Heesdonkstraat te Waasmunster zal Bostoën een verkaveling realiseren. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE
2017C251

WETTELIJK DEPOT
ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)
Veldwerkleider: Thierry Van Neste
Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt
Wetenschappelijke advisering: Erfpunt - cel Beheer

NAAM OPDRACHTGEVER:

Bostoën, Koninginnelaan 2 bus 3, 9031 Drongen

VINDPLAATSNAAM:

Waasmunster – Korte Heesdonkstraat 2017 (WA KH 17)

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Waasmunster

DEELGEMEENTE:

Waasmunster

PLAATS:

Korte Heesdonkstraat

TOPONIEM:

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 201976,550700 m
Oost: 127466,995100 m
Zuid: 201869,551900 m
West: 127397,637700 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Waasmunster, Afdeling 1, Sectie A, percelen 1853A en 1858A (partim).

Kadasterplan: zie § 2.2.1.1

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie § 2.2.1.2

BEGINDATUM:

21 maart 2017

EINDDATUM:

14 juni 2017

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: perceelgrenzen

Datering: Onbepaald

Stijlen: niet van toepassing

Culturen: niet van toepassing

Materiaal: niet van toepassing

Soort: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

Binnen het projectgebied zijn geen grootschalige verstoringen gekend.

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten van archeologisch onderzoek in de nabije omgeving zullen worden besproken in §2.2.3.

1.4. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.4.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het gebied waarvoor een verkavelingvergunning zal worden aangevraagd bedraagt 4490,80 m².

Artikel 5.4.2. van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, liggen* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een verkavelingvergunning.

In het kader van het bureauonderzoek:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Worden reeds verstoorde en reeds onderzochte zones in kaart gebracht;
- Worden de gekende aardkundige en ecologische kenmerken geïnventariseerd;

- Worden de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren geïnventariseerd en ingeschat;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

Om de eventuele archeologische waarde van het onderzochte gebied in te schatten, wordt informatie verzameld over minstens volgende aspecten, op basis van alle relevante bronnen:

- De bewoningsgeschiedenis;
- De landschapshistoriek;
- De topografie;
- De geologie;
- Het bodemgebruik;
- De vegetatie;
- De aanwezige erfgoedwaarden;
- De historische ingrepen.

Tijdens het bureauonderzoek zal getracht worden om een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvragen:

- Wat zijn de gekende landschappelijke en aardkundige gegevens?
- Wat is het historisch landgebruik? Welke invloed kan dit hebben gehad op de bewaring van eventueel archeologisch erfgoed?
- Zijn er gekende archeologische waarden aanwezig binnen of in de omgeving van het projectgebied?
- Wat is de kans dat archeologische sites aanwezig zijn binnen het projectgebied?
- Indien archeologisch erfgoed verwacht wordt:
 - o Hoe kan zich dit manifesteren?
 - o Zijn er indicaties voor de diepte waarop het archeologisch erfgoed zich kan bevinden?
- Wat is de impact van de geplande werken op eventueel archeologisch erfgoed? Welke maatregelen dienen dienaangaande genomen te worden?

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.4.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.4.3. Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het projectgebied zal een verkaveling gerealiseerd worden (fig. 1). Deze maakt deel uit van een totaalplan waarbij ook de achterliggende (noordelijke) percelen ontwikkeld zullen worden. In de eerste fase zal de verkaveling beperkt blijven tot het huidige projectgebied.

Centraal zal een wegenis aangelegd worden. Deze zal aangelegd worden in asfalt en deels begrensd worden door een greppel. Aan één zijde van de weg worden slikkers voorzien. De weg kan in een volgende fase doorgetrokken worden om de rest van de toekomstige verkaveling te ontsluiten.

Het overige deel van het projectgebied zal onderverdeeld worden in 10 loten waarop telkens één woning geplaatst zal worden. Behalve bij loten 6, 7 en 8 wordt telkens een carport voorzien. De gevels van de huizen zijn steeds 3 m van de weg gelegen, deze van de carports steeds 5 m.

In de zijstrook van de nieuwe straat wordt een wadi/open gracht voorzien met een noodoverlaat naar de gracht in de Korte Heesdonkstraat. Wanneer het verdere gebied ontwikkeld wordt, kan het geheel aangesloten worden op de aanwezige gracht op het terrein.

1.5. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving van het projectgebied. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service (WMS) voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV), de “Erfgoedbank Waasland”¹ en het portaal “Cartesius”², een samenwerking tussen het Nationaal Geografisch Instituut, de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum van Midden-Afrika. De verkregen kaarten werden indien nodig bewerkt, gegeorefereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het projectgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via de Web Map Service en de downloadcatalogus van het AGIV³. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de cel Beheer van Erfpunt. Daarnaast werden de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de desbetreffende onderzoeksrapporten geraadpleegd.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk en werden geen externe specialisten geraadpleegd. Wetenschappelijk advies werd verkregen bij de cel Beheer van Erfpunt.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan Bostoen, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ <http://www.waaserfgoed.be>

² www.cartesius.be

³ <https://download.agiv.be/Catalogus>

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN METHODEN

Voor het assessment van het projectgebied werden de bepalingen in hoofdstukken 7 en 12 van de Code Goede Praktijk gevolgd. In eerste instantie werd het projectgebied afgebakend en beschreven. Dit gebeurde in ArcGIS door middel van de digitale kadasterplannen, de bodembedekkingkaart en de inventaris van het landschappelijk en bouwkundig erfgoed. De aardkundige en ecologische kenmerken werden geïnventariseerd aan de hand van geologische en bodemkundige kaarten. Gekende archeologische en historische waarden en indicatoren werden geïnventariseerd aan de hand van gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), de inventaris van het bouwkundig erfgoed en een literatuurstudie. Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's werd de recentere geschiedenis onderzocht. Op basis hiervan kon worden vastgesteld dat het gaat om een zone met lage densiteit aan bebouwing in het verleden.

Niet-gegeorefereerde beelden werden gegeorefereerd op basis van herkenningpunten. Vrijwel steeds werd hierbij gebruik gemaakt van een eerstegraads polynomiale vergelijking. Voor de visualisatie van de verschillende kaartlagen werd steeds rekening gehouden met de gebruiksschaal en de resolutie van de desbetreffende kaartlaag.

Bij al deze onderzoeken werd rekening gehouden met gegevens die betrekking hadden op het projectgebied, alsook de onmiddellijke tot nabije omgeving.

2.2. ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.1. Situering van het projectgebied

2.2.1.1. Algemene situering

Het projectgebied is gelegen aan de Korte Heesdonkstraat te Waasmunster (Oost-Vlaanderen). Kadastraal is het gekend onder Waasmunster, Afdeling 1, Sectie A, percelen 1853A en 1858A (partim) (fig. 2).

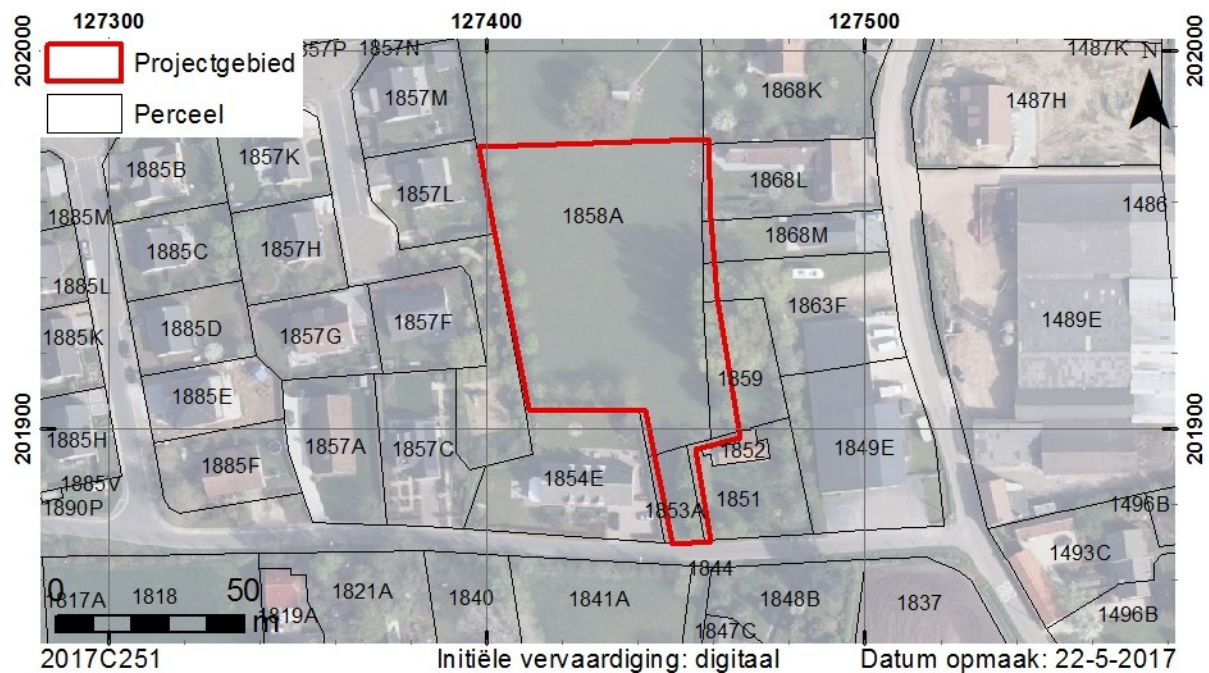

Fig. 2. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2017a).

Op de bodembedekkingskaart (fig. 3) staat het projectgebied grotendeels aangeduid als “Akker”. Aan de zuidelijke en westelijke zijde van het projectgebied bevinden zich ook “Bomen”.

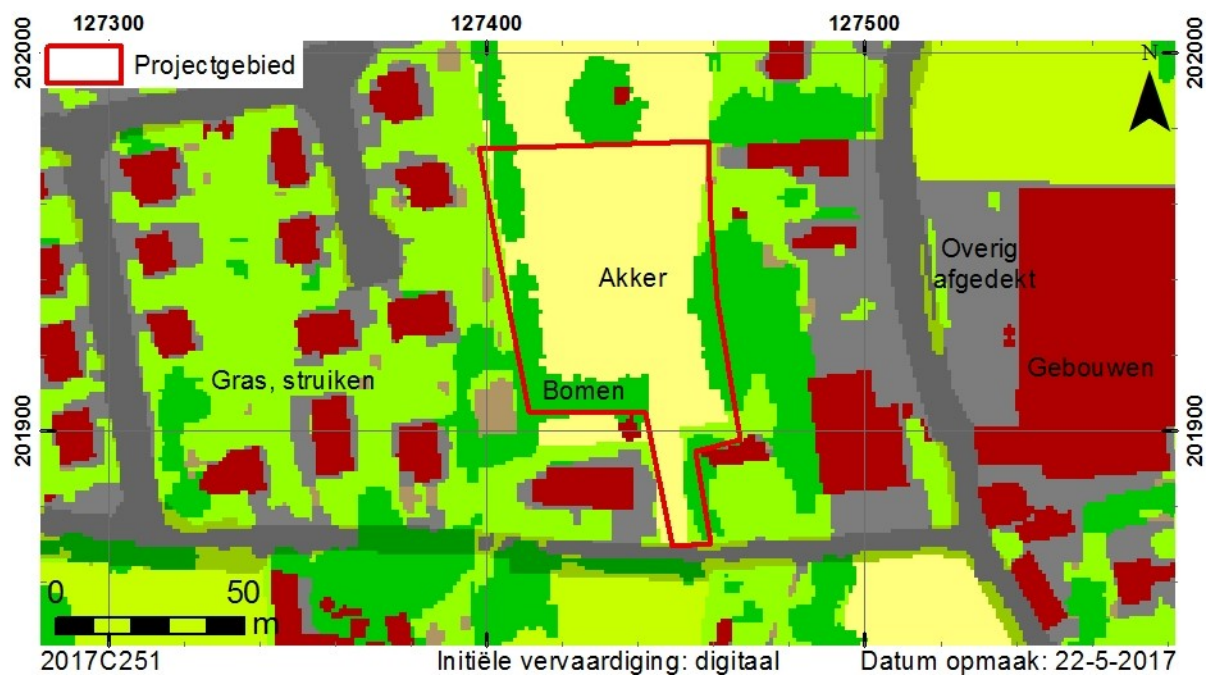

Fig. 3. Situering op de bodembedekkingskaart (AGIV WMS).

2.2.1.2. Topografische en hydrografische situering

Topografisch gezien bevindt het projectgebied zich aan de voet van de Wase Cuesta. Het reliëf binnen het projectgebied varieert tussen 7,39m en 8,18m TAW. Dit reliëfverschil kan toegewezen worden aan de aanwezigheid van bolle akkers.

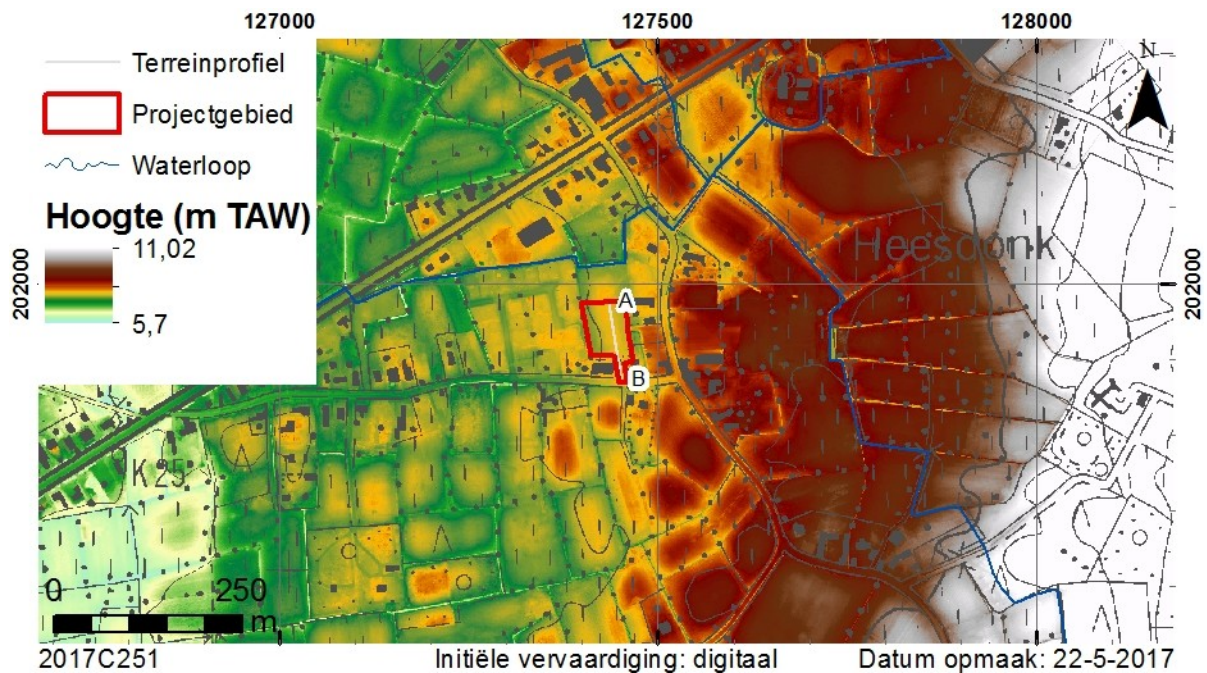

Fig. 4. Situering op de topografische kaart en het DHM-V (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2016).

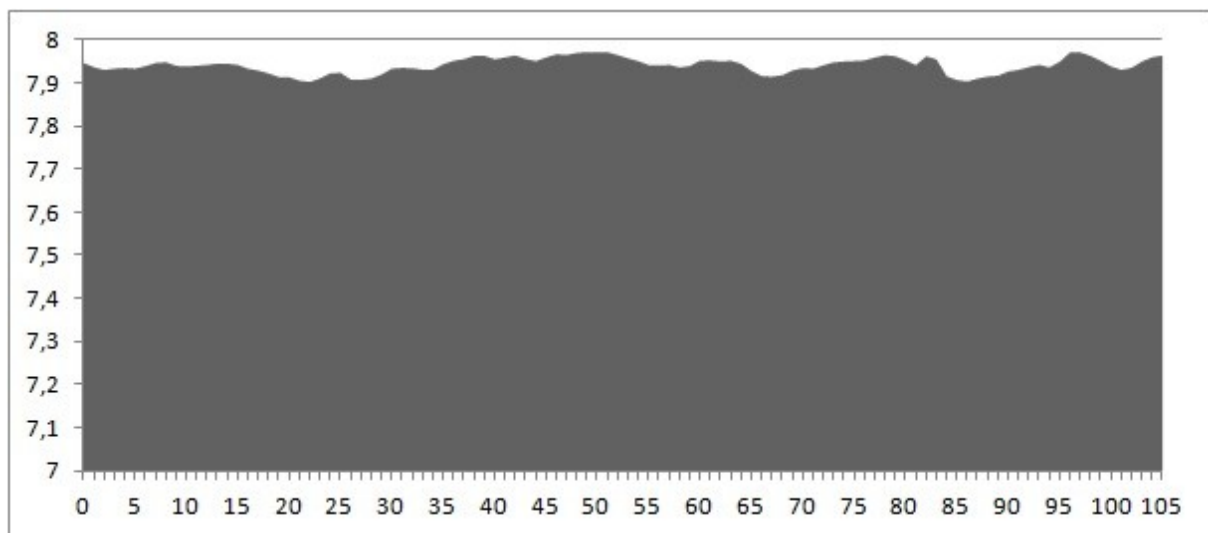

Fig. 5. Terreinprofiel A-B (zie fig. 4).

Op de Inventaris van de Landschappelijk Erfgoed wordt het projectgebied gesitueerd binnen het traditionele landschap “Land van Waas”. Op de Vlaamse Hydrografische Atlas bevindt het projectgebied zich binnen het stroomgebied van de Schelde, in het Bekken van de Gentse Kanalen. Het behoort tot de zone van de Moervaart van de monding van de Overloopbeek (excl.) tot de monding van de Oostvaart (incl.). Ongeveer 50 m ten noorden van het projectgebied loopt een onbevaarbare waterloop (categorie 3). Deze mondt uit in de Grote Astbeek.

2.2.1.3. Geologische en bodemkundige situering

De Tertiairgeologische ondergrond behoort tot het lid van Bassevelde (fig. 6), dat deel uitmaakt van de Formatie van Zelzate. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit glauconiethoudende middelmatig fijne zanden met middenin een intercalatie van zandige klei. Hoewel de ouderdom van de formatie niet met zekerheid werd vastgesteld, kan de vorming vermoedelijk gesitueerd worden rond de overgang van het Eoceen naar het Oligoceen (± 39 -33,9 miljoen jaar geleden).⁴

Het Lid van Bassevelde wordt gekenmerkt door donkergrijs middelmatig fijn lemig zand tot zand dat glauconiet- en glimmerhoudend is en is gemiddeld 16 m dik. Soms komen binnen deze laag dikke lenzen grijze klei voor. Aan de basis werden soms silexfragmentjes, gerolde zandsteentjes en grof kwartzsand aangetroffen.⁵

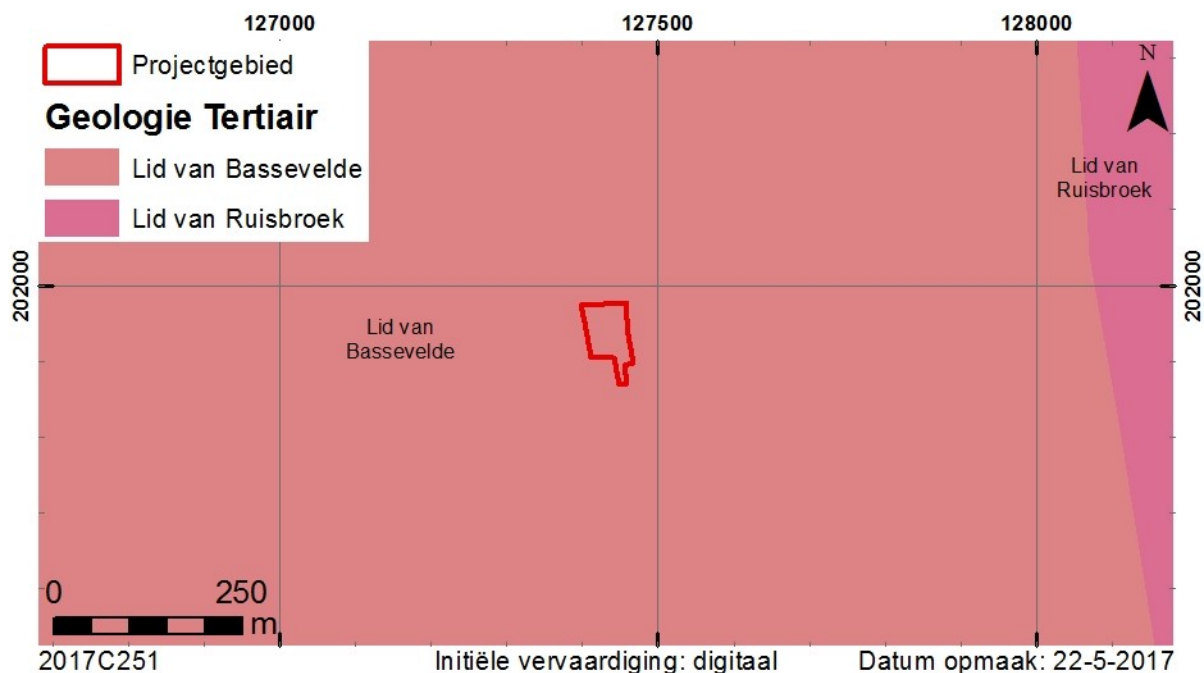

Fig. 6. Situering op de geologische kaart van het Tertiair (GDI-Vlaanderen 2002).

De tertiaire laag werd afgedekt door Weichseliaans fluvioperiglaciaal zandige facies (fig. 7-F). Dit zandig pakket bevat vrij veel insluitsels en heeft een belangrijke afwisseling van fijner en grover zand. Naar de basis toe is er wel een neiging naar vergroving en aanwezigheid van meer grindachtige elementen. De grovere eenheid bevat op verschillende niveaus talrijke grindelementen (silexen, kwartskorrels, zandsteenstukken). Kleikeien, leembroekstukken en venige houtstukken worden eveneens aangetroffen. Verspreid worden schelpjes en schelpgruis aangetroffen. Dit facies is hoofdzakelijk gevormd door verwilderde rivieren die

⁴ Jacobs et al. 1993, 19.

⁵ Jacobs et al. 1993, 20.

onder periglaciale omstandigheden van de laatste ijstijd (vooral Vroeg- en Midden-Weichseliaan) actief waren. In deze fluvioperiglaciale afzettingsomstandigheden wisselden accumulatie van sedimenten plaatselijk en tijdelijk af met erosiefasen, dit alles resulterend in een residuele dalopvulling.⁶

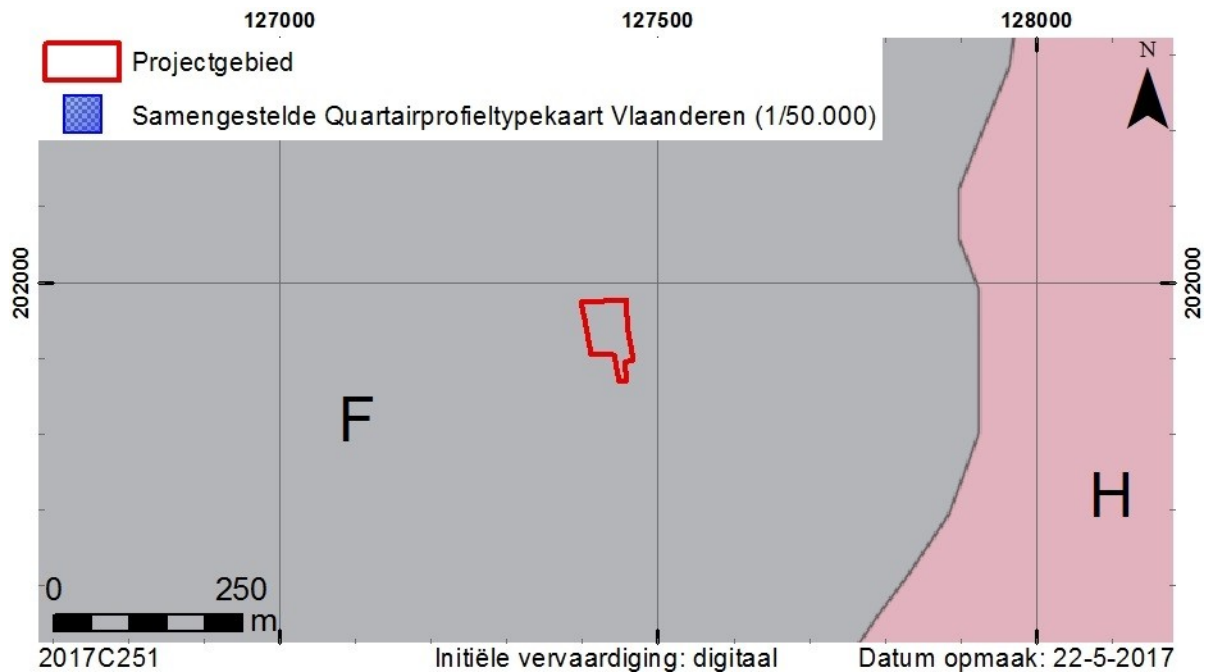

Fig. 7. Situering op de profieltypekaart van het Quartair (AGIV WMS).

De bodem binnen het projectgebied wordt gekenmerkt door matig droge zandgronden met diepe antropogene humus A horizont (fig. 8-Zcm). Naargelang de kleur van de plaggen werden de bodems onderscheiden in bruine of grijze plaggen. Onder het plaggendek vindt men vaak overblijfselen van een verbrokkelde Podzol B. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm.⁷ Het zuidelijke deel en een kleine zone in de noordoostelijke hoek staan aangeduid als bebouwde grond (OB).

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de definitie als plaggenbodem in deze context niet geheel correct is. Het projectgebied en de ruime omgeving wordt namelijk gekenmerkt door de aanwezigheid van bolle akkers. Deze werden in vrijwel het gehele Waasland aangelegd in de 14de/15de eeuw en vormden de basis voor de huidige perceellering.

⁶ Adams et al. 2002, 17.

⁷ Van Ranst & Sys 2000, 133.

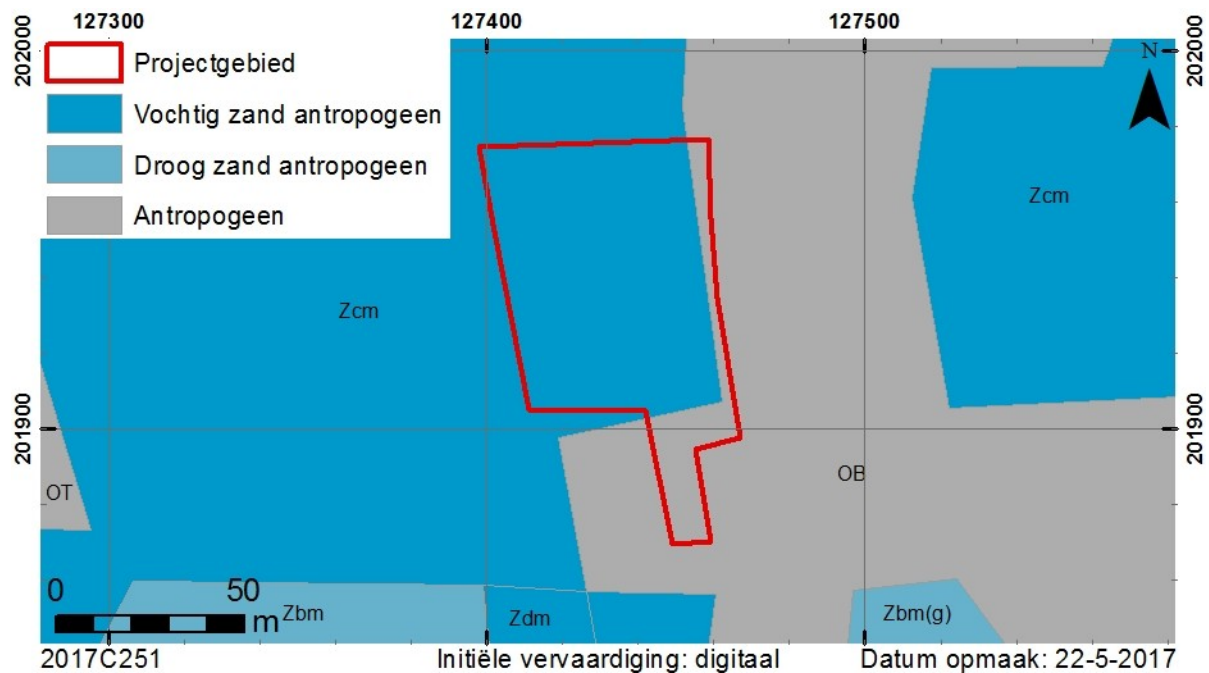

Fig. 8. Situering op de bodemkaart (GDI-Vlaanderen 2001).

De potentiële bodemerrosie binnen het projectgebied staat aangeduid als “verwaarloosbaar” (fig. 9).

Fig. 9. Situering op de potentiële bodemerrosiekaart (AGIV WMS).

2.2.1.4. Bodemkundige waarnemingen

In het kader van het bureauonderzoek werd geen bodemkundig onderzoek uitgevoerd.

2.2.2. Historische beschrijving

Op basis van historische gegevens kan gesteld worden dat Waasmunster de oudste gemeente van het Waasland is. In de eerste helft van de 7de eeuw kreeg Amandus – een missionerende

bisschop – een geloofsbrief van koning Dagobert waarmee hij op evangelisatietoelt trekt naar het Land van Waas. Als standplaats koos hij in het huidige Waasmunster een *hoge donck* in een moerassige streek, dicht bij de Durme. Hier stichtte hij een missiepost met een hoeve, schuren en stallen. Van hieruit begon hij, samen met zijn volgelingen, de omliggende streek te kerstenen. In een meander van de Durme, vermoedelijk ter hoogte van de vicus Pontrave, bouwden ze een eerste houten kerkje. Hier rond vormde zich een geloofsgemeenschap, waardoor de bisschop van Doornik een parochie stichtte. De exacte datum waarop dit gebeurde is niet gekend, in 862 is er echter wel reeds sprake van *Wasiaemonstrum*.⁸

Vanaf 1020 werden de graven van Vlaanderen de heren van het Land van Waas en dus ook Waasmunster. In 1117 werd de parochie Kemzeke (nu een deelgemeente van Stekene) afgescheiden van Waasmunster. Ook in 1217 werd de parochie opnieuw ingedeeld. De pastoor van Waasmunster vroeg aan bisschop Goswinus en Johanna van Constantinopel – de gravin van Vlaanderen – om in Sint-Niklaas en Sinaai onafhankelijke parochies op te richten. In datzelfde jaar werd zijn verzoek ingewilligd⁹. Omstreeks diezelfde tijd schonk Johanna van Constantinopel 6 bunders grond aan de kerk van Waasmunster om een kerkhof aan te leggen en een hofstede te bouwen. In 1237 werd de eerste Roosenbergabdij gesticht te *Hoogendonck*, ongeveer anderhalve kilometer ten noordoosten van het huidige centrum van Waasmunster. Deze werd in de loop der tijden meermaals verbouwd. In 1797 werden de roerende en onroerende goederen van de abdij openbaar verkocht en werd de abdij volledig afgebroken.⁸

Vanaf 1241 werd Waasmunster een administratief onderdeel van de *kasselrij van het Land van Waas*, waarvan het hoofdcollege in Sint-Niklaas zetelde. Sombeke bleef een afzonderlijke heerlijkheid die onder het gezag van de heren van Beveren stond. Na de Franse verovering van onze streken in 1795 werden het graafschap Vlaanderen en het hoofdcollege van het Land van Waas afgeschaft. Hierbij vervielen de heerlijke rechten en werden de parochies afzonderlijke gemeenten.¹⁰

Van het projectgebied zelf zijn er geen geschreven bronnen beschikbaar. Het toponiem “Korte Heesdonkstraat” is vermoedelijk afgeleid van de naam van de “Heesdonkwijk” waarin de

⁸ Sergeant 1991, 13-15.

⁹ Bogaert 2000, 53.

¹⁰ D’Haese 2011, 23-26.

straat gelegen is. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het toponiem Heesdonk ook voor de ruime zone ten oosten van het projectgebied gebruikt wordt.

De precieze betekenis van het toponiem is niet gekend. Het woord “hees” is afkomstig van het Frankische ‘haisi’ en wijst op de aanwezigheid van kreupelhout. Op de kadasterkaart van Popp wordt echter het toponiem “Haasdonk” gebruikt (fig. 12). Dit zou kunnen verwijzen naar gemeenschappelijke landerijen of gronden. Ook zou het een samenstelling kunnen zijn met “haz-“, wat bos betekent. Tevens zou het afkomstig kunnen zijn van het Frankische werkwoord “hasjan”, wat droogmaken betekent. Dit zou dan gaan over droge, onvruchtbare grond.¹¹ Aangezien de variant “Heesdonk” veruit de meest voorkomende is op de historische kaarten en ook vandaag nog gebruikt wordt, kan er van uitgegaan worden dat de betekenis van kreupelhout de meest waarschijnlijke is.

“Donk” kan enerzijds verklaard worden als zandheuvel, maar kan anderzijds ook gezien worden als een *zompige wildernis*. Oorspronkelijk zou “donk” namelijk “moeras, zompige wildernis met gras en struikgewas” betekenen. Dit is ook te merken bij veel donknamen die verwijzen naar lagergelegen vochtige gronden.¹² Op basis van het digitaal hoogtemodel kan ter hoogte van het projectgebied geen duidelijke zandrug onderscheiden worden, anders dan de verhevenheden die in verband gebracht kunnen worden met de cuesta of de bolle akkers. Hoewel het uiteraard mogelijk is dat de term verwijst naar een reeds verdwenen heuvel, lijkt deze verklaring eerder minder waarschijnlijk.

De oudste beschikbare kaart van het projectgebied is de kabinetskaart van Ferraris (fig. 10). Het noordelijke deel van het projectgebied was in gebruik als akkerland, in het zuidelijke deel waren moestuinen aanwezig.

¹¹ Ranson 2011, 126-127.

¹² Ranson 2011, 124.

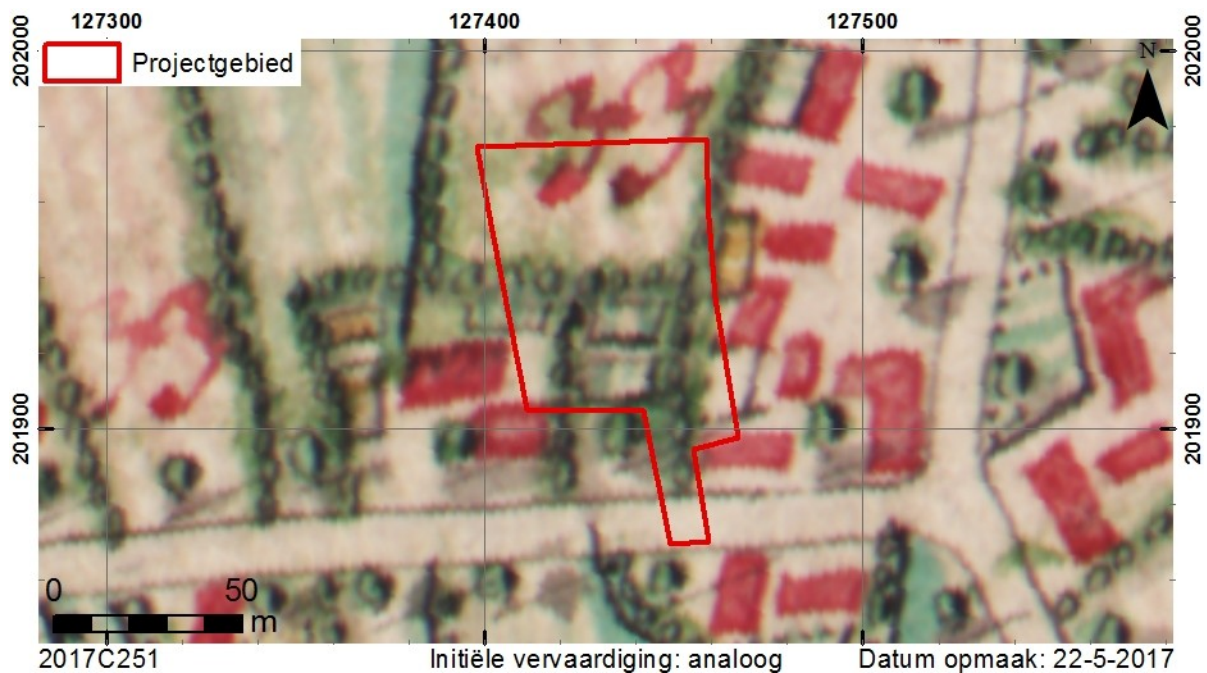

Fig. 10. Situering op de Ferrariskaart, detail (AGIV WMS).

Ook op de 19de-eeuwse kaarten is het projectgebied onbebouwd aangegeven. Het is niet duidelijk waarvoor de gronden gebruikt werden maar waarschijnlijk betrof het hier ook landbouwgrond. Gezien de ligging van het projectgebied in een regio die gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van bolle akkers, is het erg waarschijnlijk dat de perceellering op deze 19de-eeuwse kaarten teruggaat tot de aanleg van de bolle akkers in de 14de/15de eeuw.

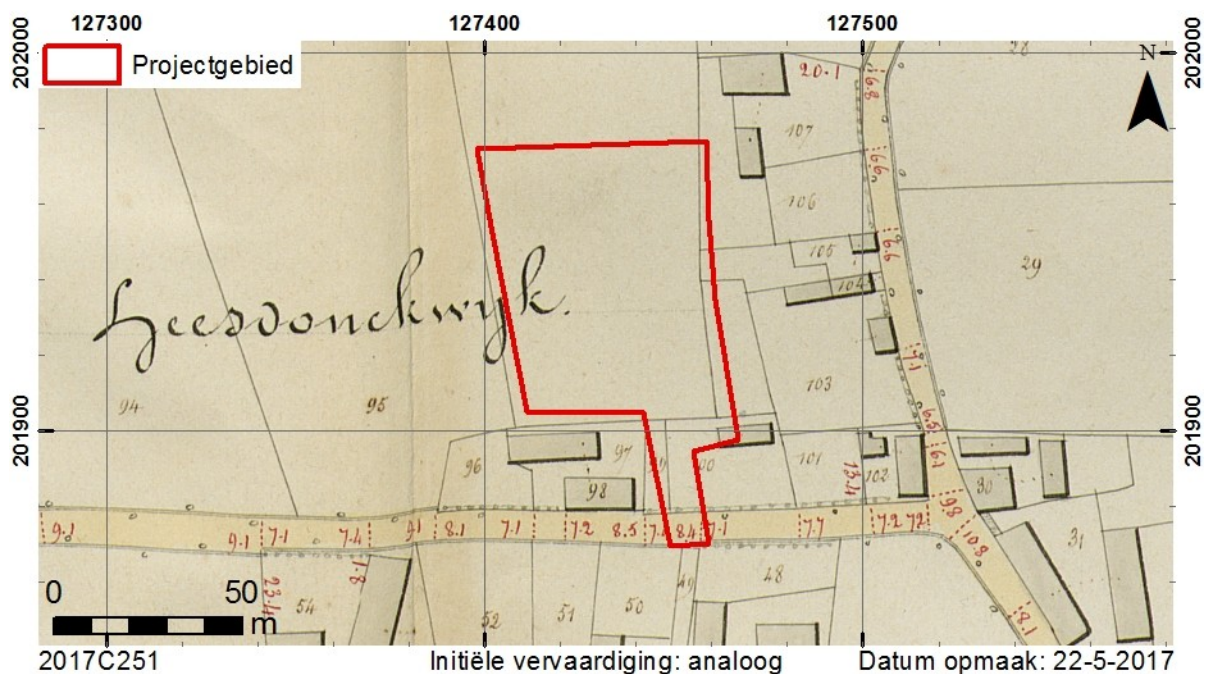

Fig. 11. Situering op de Atlas der Buurtwegen (AGIV WMS).

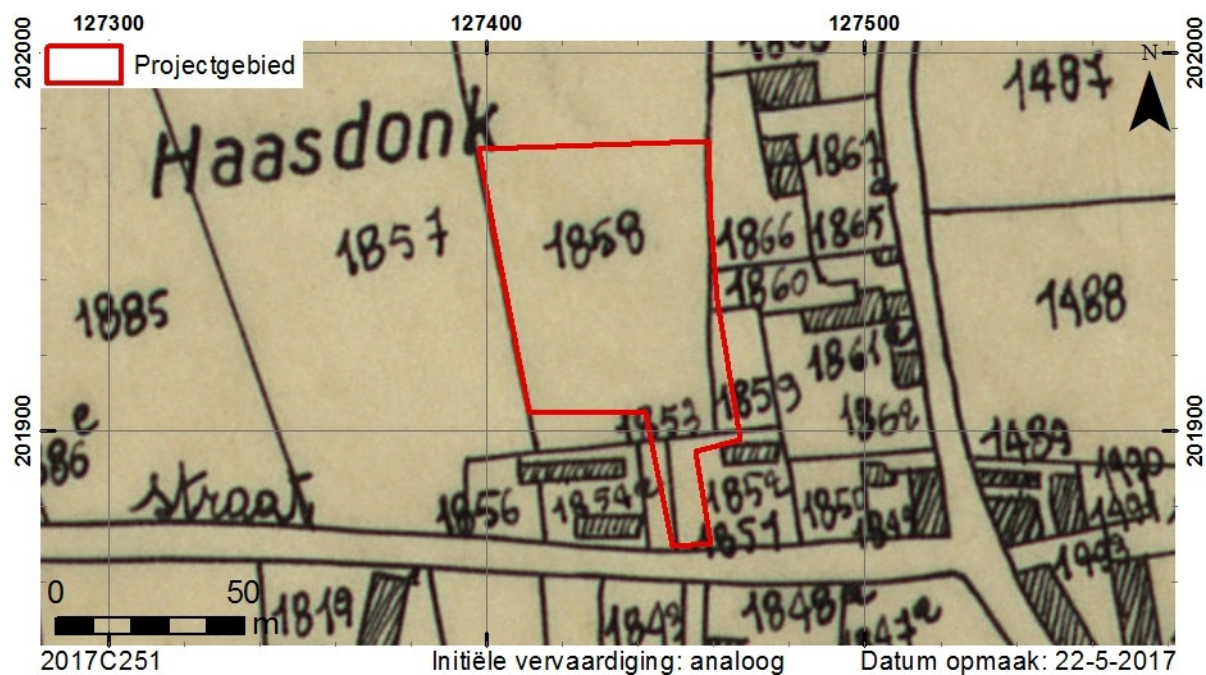

Fig. 12. Situering op de kadasterkaart van Popp (AGIV WMS).

In de 20ste eeuw bleef het projectgebied in gebruik als akkerland (fig. 13). Aan het begin van de 21ste eeuw werd het projectgebied echter omgevormd tot weiland en werd er een kleine structuur geplaatst in het zuidelijk deel van het projectgebied (fig. 14). Deze structuur werd voor 2005 weer verwijderd. Voor 2009 werden er bomen geplant tegen de westelijke en de zuidelijke zijde van het projectgebied (fig. 15). In deze hoedanigheid bleef het projectgebied grotendeels onveranderd tot vandaag (fig. 16).

Fig. 13. Situering op een luchtfoto uit 1971 (AGIV WMS).

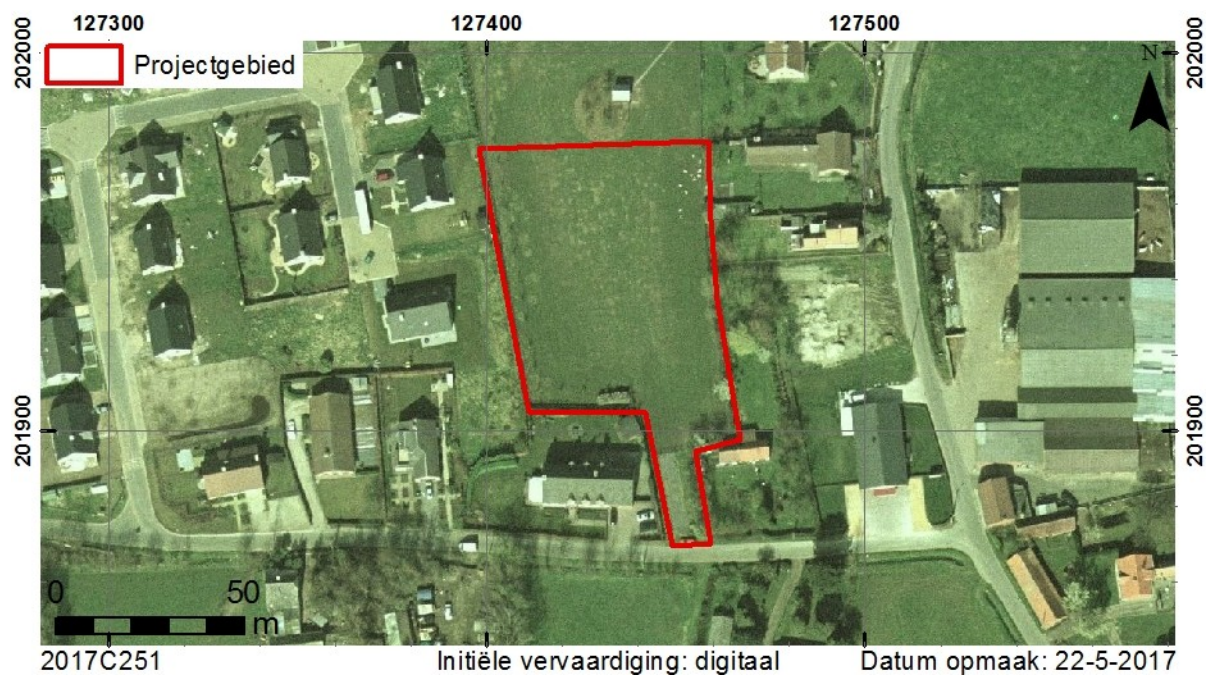

Fig. 14. Situering op een luchtfoto uit de periode 2000-2003 (AGIV WMS).

Fig. 15. Situering op luchtfoto uit 2009 (AGIV WMS).

Fig. 16. Situering op luchtfoto uit 2016 (AGIV WMS).

2.2.3. Archeologisch kader

Ten oosten van het projectgebied bevindt zich een circulaire indicator met een diameter van ongeveer 625 meter (fig. 17-CAI 156879). De structuur wordt afgelijnd door een weg en door perceelsbegrenzingsen. Het betreft een afbakening die in de jaren 1980 werd aangeduid op basis van de perceellering en die mogelijk wijst op de aanwezigheid van een middeleeuwse structuur. Aan de noordwestelijke zijde van de circulaire structuur werd een bescherming aangevraagd door het IAP (32769). Het is echter niet duidelijk of archeologisch veldwerk aan de basis hiervan ligt.

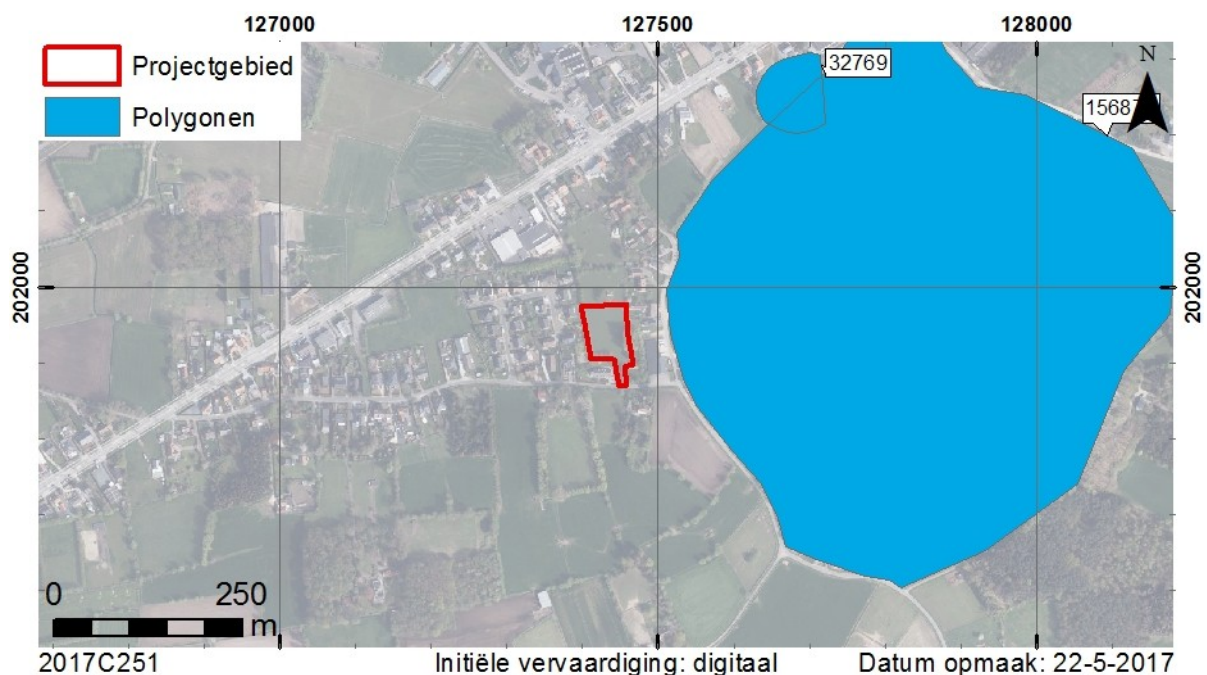

Fig. 17. Situering op de CAI (GDI-Vlaanderen 2017b).

2.2.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied bevindt zich aan de voet van de Wase Cuesta op matig droge zandgronden met een antropogene humus A horizont. De laatste eeuwen tot aan het einde van de 20ste eeuw was het projectgebied in gebruik als akkerland. Daarna werd het omgevormd tot weiland. Er zijn geen historische of cartografische bewijzen dat het projectgebied bebouwd is geweest in de laatste 250 jaar. Het is zeer waarschijnlijk dat de huidige perceellering geworteld is in de herindeling van het landschap ten tijde van de aanleg van de bolle akkers in de 14de/15de eeuw.

Hoewel binnen het projectgebied geen archeologische waarden gekend zijn, zijn er ten oosten van het projectgebied aanwijzingen van middeleeuwse bewoning aangetroffen. Uiteraard is het niet uitgesloten dat archeologisch erfgoed uit andere perioden aanwezig kan zijn.

2.2.5. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Wegens de zeer beperkte verstoringen binnen het projectgebied en de zeer beperkte vatbaarheid voor erosie is het zeer waarschijnlijk dat eventueel aanwezige archeologische sporen goed bewaard zullen zijn.

Het projectgebied is gelegen aan de rand van de Wase cuesta. De ondergrond werd hoofdzakelijk tijdens de laatste ijstijd gevormd door verwilderde rivieren. De bodem wordt omschreven als een matig droge zandgrond met diepe antropogene humus A horizont. In de omgeving zijn verschillende beekjes en depressies aanwezig. Andere beekvalleitjes op de Wase cuesta hebben al steentijdvondsten opgeleverd. Voor het projectgebied kan dan ook gesteld worden dat er een matig tot hoge steentijdverwachting is.

Ten oosten van het projectgebied zijn er aanwijzingen gevonden van middeleeuwse bewoning. Het valt niet uit te sluiten dat sporen uit deze periode aanwezig zijn binnen het projectgebied. Op basis van het bureauonderzoek kan echter geen uitspraak gedaan worden aangaande de aard en omvang van mogelijk archeologisch erfgoed. Hoewel in de nabije omgeving geen gekende sites aanwezig zijn uit oudere/andere perioden, kan de aanwezigheid van erfgoed uit deze perioden uiteraard niet uitgesloten worden.

2.2.6. Impact van de werken

In de memorie van toelichting bij het Onroerenderfgoeddecreet wordt bij verkavelingen steeds uitgegaan van een totale verstoring:

“... De rechtstreekse impact van de vergunde werken is [...] relatief beperkt, in tegenstelling tot andere stedenbouwkundige vergunningen: het gaat veelal enkel om de aanleg van wegenis en nutsleidingen. De grootste impact op de ondergrond van verkavelingvergunningen ligt evenwel in de woningen en aanhorigheden die later gerealiseerd zullen worden binnen de verkaveling. De verkavelingvergunning is echter de eerste stap in dit proces en de verkavelaar is degene die het initiatief voor de ontwikkeling neemt, waardoor dit de meest aangewezen fase is om het archeologisch onderzoek uit te voeren. Door het ontbreken van grootschalige ingrepen in de bodem in deze fase, houden de vrijstellingen voor het bijvoegen van een bekrachtigde nota geen rekening met de aspecten rond de oppervlakte van de ingreep in de bodem”..

Dientengevolge kan gesteld worden dat bij de geplande werkzaamheden al het mogelijk aanwezige archeologische erfgoed vernield zal worden. Het is dan ook noodzakelijk dat de aan- dan wel afwezigheid van archeologisch erfgoed vastgesteld wordt door verder onderzoek.

3. SAMENVATTING

Ter hoogte van de Korte Heesdonkstraat te Waasmunster (Oost-Vlaanderen) zal Bostoen een verkaveling realiseren. In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over de bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek, de topografie, de geologie, het bodemgebruik, de vegetatie, de aanwezige erfgoedwaarden en de historische ingrepen.

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 4490,80 m². Het projectgebied is momenteel in gebruik als grasland. Tot het einde van de 20ste eeuw was het in gebruik als akkerland.

Het projectgebied, gelegen binnen het traditionele landschap “Land van Waas”, wordt gekenmerkt door een matig droge zandbodem met antropogene humus A horizont. De bodemerosie binnen het projectgebied is verwaarloosbaar. Dit betekent dat eventueel aanwezige archeologische sporen binnen het projectgebied vermoedelijk goed bewaard zijn gebleven. De landschappelijke omstandigheden wijzen op een matig tot hoge steentijdverwachting. Ten oosten van het projectgebied zijn er aanwijzingen van middeleeuwse bewoning aangetroffen. De aanwezigheid van sporen uit andere perioden kan uiteraard niet uitgesloten worden.

De geografisch, historische en archeologische gegevens wijzen op een mogelijkheid tot aanwezigheid van archeologisch erfgoed dat goed bewaard kan zijn. Om de aanwezigheid hiervan vast te stellen is verder onderzoek noodzakelijk. Op basis hiervan dienen zones aangeduid te worden die al dan niet in aanmerking komen voor een vlakdekkend onderzoek. Aangezien Bostoen op de terreinen een opstalrecht heeft, dient dit onderzoek in een uitgesteld traject te gebeuren.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

ADAMS R., VERMEIRE S., DE MOOR G. ET AL. 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart: kaartblad 15, Antwerpen, Gent.*

BOGAERT A. 2000: Sinaai: het groene dorp met het eigenzinnige karakter, In: Van Bouchaute P. (red.): *Stad in de tijd: acht historische studies over Sint-Niklaas, Belsele, Nieuwkerken en Sinaai*, 53-72.

D'HAESE D. 2011: *De acht kastelen van Waasmunster: hun geschiedenis en hun bewoners*, Sint-Niklaas.

JACOBS P., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W. ET AL. 1993: *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest: Kaartblad (14) Lokeren, Gent.*

RANSON E. 2011: *Historisch-geografisch onderzoek naar de relatie tussen toponiemen en het landschap in het studiegebied gelegen in de gemeentes Moerbeke, Stekene en Sinaai*. Gent.

SERGEANT N. 1991: *De parochie Waasmunster: geschiedenis en patrimonium*, Tielt.

VAN RANST E. & SYS C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent.

4.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart* [shapefile], MVG-EWBL-ANRE (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2016: *DHMV-II, DTM raster 1 m*.

GDI-VLAANDEREN 2017a: *GRB Administratieve percelen*.

GDI-VLAANDEREN 2017b: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile].

5. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche
- Programma van maatregelen